

บทความวิจัย

ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน ที่ดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG

อัครพงศ์ อันทอง¹

กิรติ ตระการศิริวานิช²

กันต์สินี กันทะวงค์วาร³

(Received: March 24, 2025; Revised: July 21, 2025; Accepted: July 30, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่ดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG โดยประยุกต์แนวทางวิจัยเชิงคุณภาพระบุดังกิจกรรมท่องเที่ยวเป้าหมาย ก่อนประยุกต์การวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทนทางการเงินประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของกิจกรรมท่องเที่ยวดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่าชุมชนท่องเที่ยวที่เป็นกรณีศึกษา ประยุกต์ใช้การออกแบบนวัตกรรมบริการในการนำทรัพยากรชีวภาพ วิถีอาชีพ และทุนชุมชนมาออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่ให้ประสบการณ์ที่แตกต่างกับผู้เยี่ยมชมเยือน ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรและทุนชุมชนที่มีอยู่ ขณะที่ผลการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทนพบว่า การดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับการท่องเที่ยวชุมชนผ่านมูลค่าสินค้าและบริการท่องเที่ยว และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ดังนั้น หากต้องการกระตุ้นให้ชุมชน

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ E-mail: akarapong_un@hotmail.com

² อาจารย์ ดร. คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ E-mail: Keerati@gmaejo.mju.ac.th
(Corresponding Author)

³ อาจารย์ ดร. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ E-mail: kansineeg@gmail.com

ท่องเที่ยวประยุกต์ใช้แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ในการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและให้ความรู้กับชุมชนท่องเที่ยวให้สามารถออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรและทุนชุมชน รวมถึงการให้ความรู้และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานและจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ทั้งในส่วนของผู้ให้บริการชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่นที่ต้องรับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยว

คำสำคัญ: ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวชุมชน โมเดลเศรษฐกิจ BCG

RESEARCH ARTICLE

Economic Benefits of Community Tourism Activities Operated and Managed Based on the BCG Economic Model Concept

Akarapong Untong¹

Keerati Trakansiriwanich²

Kansinee Guntawongwand³

Abstract

This article aims to explore the economic benefits of community tourism activities that are operated and managed based on the principles of the BCG economic model. A qualitative research approach was employed to identify target tourism activities, followed by a cost-benefit financial analysis to assess their economic benefits. The findings reveal that the case study tourism community has applied innovative service design by leveraging biological resources, occupational practices, and community capital to design tourism activities that provide different experiences for visitors, which added value to existing community resources and capital. Meanwhile, the cost-benefit analysis indicates that implementing and managing tourism based on the BCG economic

¹ Associate Professor., Ph.D., School of Tourism Development, Maejo University,
E-mail: akarapong_un@hotmail.com

² Lecturer, Ph.D., School of Tourism Development, Maejo University,
E-mail: Keerati@gmaejo.mju.ac.th (Corresponding Author)

³ Lecturer, Ph.D., Faculty of Economic, Chiang Mai University,
E-mail: kansineeg@gmail.com

model strengthens the competitiveness of community tourism by increasing the value of tourism products and services and enhancing the destination's image as environmentally conscious. Therefore, to encourage tourism communities to adopt the BCG economic model in tourism development, relevant sectors should support and educate tourism communities stakeholders. This includes building capacity for design tourism activities based on community resources and capital, as well as raising awareness and providing knowledge on how to implement and manage tourism in accordance with the BCG model among service providers, communities, and local authorities responsible for overseeing tourist attractions.

Keywords: Economic Benefits, Community Tourism, BCG Economic Model

บทนำ

ภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในห้าสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570 ที่อยู่ภายใต้การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวผ่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่อาศัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นหนึ่งในกลไกการพัฒนาและขับเคลื่อน (National Science and Technology Development Agency, 2022) การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ให้มีความสำคัญกับการท่องเที่ยวมูลค่า/คุณค่าสูง (High-Value Tourism) อย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้น Value Over Volume Approach และ Diversification Approach แทนการมุ่งเน้น Mass Tourism ในรูปแบบเดิม เน้นการพัฒนาต่อยอดสินค้าและบริการท่องเที่ยวในรูปแบบเดิมที่ยังมีศักยภาพในการแข่งขันและสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไป รวมทั้งมุ่งขยายกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาทลาดใดตลาดหนึ่งมากเกินไป การดำเนินงานและจัดการการท่องเที่ยวบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG จึงเปรียบเสมือนแนวปฏิบัติหนึ่งที่มีสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องต่างกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG ขณะที่แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) ก็มีแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG

การท่องเที่ยวชุมชนเป็นหนึ่งในรูปแบบการท่องเที่ยวที่ภาครัฐส่งเสริมสนับสนุน และผลักดันมาอย่างต่อเนื่องตลอดกว่าสามทศวรรษที่ผ่านมา และเริ่มมีนโยบายที่เป็นรูปธรรมตั้งแต่ พ.ศ. 2549 จนเกิดเป็นกระแสการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2558 จนถึงปัจจุบัน โดยหวังให้การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน และเป็นเครื่องมือสร้างและกระจายรายได้ภายในชุมชน รวมทั้งเป็นทางเลือกใหม่ของชุมชนโดยเฉพาะชุมชนที่เผชิญกับภาวะการถดถอยของรายได้

จากอาชีพหลัก (Untong & Phaokrueng, 2021) ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวของคนในชุมชน และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่สูงและชัดเจนมักทำให้ชาวบ้านยอมรับปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ระดับหนึ่ง (Untong, Guntawongwan, & Anantanasan, 2018; Untong & Phaokrueng, 2021)

ดังนั้น การกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ที่ต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องมีสารสนเทศที่แสดงถึง กิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่มีการดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการดำเนินงานและจัดการดังกล่าว เพื่อเป็นตัวอย่างให้ชุมชนท่องเที่ยวที่สนใจมีแนวทางการนำแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ไปประยุกต์ใช้ดำเนินงานและจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนตนเอง ซึ่งปัจจุบันยังขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงแนวทางและผลลัพธ์จากการดำเนินงานและจัดการการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG อย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังขาดงานวิจัยที่วิเคราะห์ถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในระดับกิจกรรมของการท่องเที่ยวชุมชนภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในประเด็นของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวของคนในชุมชน

ผลการศึกษาและสารสนเทศที่ได้เป็นข้อมูลสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจ และแสดงให้เห็นในเชิงประจักษ์ถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันในแต่ละกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่มีการดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ซึ่งมีความสำคัญต่อการวางนโยบายส่งเสริมและขยายผลไปยังชุมชนที่สนใจนำแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานและการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนของตนเอง เพื่อเพิ่มผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากกิจกรรมท่องเที่ยว อีกทั้งยังนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและความยั่งยืนของการท่องเที่ยวชุมชนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อระบุกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่มีการดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG และประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนดังกล่าว

ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการทบทวนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการนำแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ไปประยุกต์ใช้ขับเคลื่อนและพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ส่วนที่สองเป็นการสำรวจพรมแดนความรู้เกี่ยวกับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานโมเดลเศรษฐกิจ BCG ผ่านการสืบค้นวรรณกรรมที่เป็นบทความวิชาการทั้งภายในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังมีรายละเอียดแต่ละส่วนพอสังเขป ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG

จากการทบทวนนโยบายของภาคส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG พบว่า แนวทางดังกล่าวให้ความสำคัญและคำนึงถึงต้นทุนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยพยายามควบคุมดูแลไม่ให้เกิดต้นทุนส่วนเพิ่มมากเกินไป และพยายามให้การท่องเที่ยวสามารถเติมต้นทุนบางส่วนกลับเข้ามาจนทำให้เกิดการฟื้นฟูทรัพยากรและลดผลกระทบเชิงลบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งที่ผ่านมายังไม่สามารถประเมินได้ว่าการท่องเที่ยวมีการใช้/สร้างความเสียหายกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด แม้จะมีการประเมินต้นทุนสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวผ่านบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว แต่เป็นการประเมินในส่วนที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้เท่านั้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG หรือที่เรียกว่า “BCG in Action สาขาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์”

ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของการมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีการสร้างมูลค่าเพิ่ม และคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมมากขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อความยั่งยืนที่เริ่มต้นจากการพัฒนามาตรฐานผ่านการยกระดับการเชื่อมโยง เพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืนที่เน้นการบริหารจัดการปริมาณนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ รักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม ติดตามผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจชุมชน ในระยะเริ่มต้นจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานตลอดห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความมั่นใจและคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คุณภาพการบริการ และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานการพัฒนามาตรฐานที่เน้นการต่อยอดจากมาตรฐานหลัก เช่น มาตรฐาน Amazing Thailand Safety and Health Administration (SHA) มาตรฐาน Thailand Tourism Standard (TTS) มาตรฐาน Global Sustainable Tourism Criteria (GSTC) มาตรฐาน โรงแรมสีเขียว เป็นต้น (National Science and Technology Development Agency, 2020)

นอกจากนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ยังเป็นแนวทางปฏิบัติที่มุ่งเน้นการดำเนินงานของแต่ละหน่วยเศรษฐกิจหรือแต่ละจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว และมักเกี่ยวข้องกับประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ที่มีความสำคัญต่อท้องถิ่นหรือแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับการนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมกันดำเนินการเพื่อรับผิดชอบต่อประเด็นดังกล่าว หรืออาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้คน ธุรกิจ และรัฐบาล ในการเพิ่มมูลค่า/คุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว โดยพยายามดูแลควบคุมให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุดต่อสังคม-วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่เป็นผลมาจากการท่องเที่ยว (Office of the Permanent Secretary Ministry of Tourism and Sports, 2022)

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นแนวทางการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างมูลค่า/คุณค่าจากการใช้ทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างหลากหลายและมีจำนวนมาก ในการดึงดูดและให้ประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับผู้เยี่ยมชมบนพื้นฐานการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม-วัฒนธรรม โดยใช้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการกระตุ้น ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยว เช่น ภาคธุรกิจ ชุมชน นักท่องเที่ยว เป็นต้น มีส่วนร่วมในการจัดการที่ทำให้เกิดการสร้างมูลค่า/คุณค่าจากการผสมผสานทรัพยากรชีวภาพ และการดำเนินงานและการจัดการที่ทำให้เกิดการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่ามากที่สุด (พยายามไม่ให้เกิดการทิ้งอย่างสูญเปล่า) รวมถึงการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG จะเห็นได้ว่า โมเดลเศรษฐกิจ BCG เป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญในการพัฒนาประเทศเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย SDGs โดยมีภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจนำร่อง ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนต่างมีนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG เช่นเดียวกับภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ที่ต่างก็มีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องและซ้อนทับกับแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG หรืออาจกล่าวได้ว่า ภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นในระดับธุรกิจหรือจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีการดำเนินงานและการจัดการบนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการดำเนินงานและการจัดการที่สอดคล้องกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG ในรูปแบบที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ทุนทางทรัพยากรชีวภาพมาสร้างโอกาสในการมีรายได้ (เสริม) ผ่านการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ หรือการดำเนินกิจกรรมที่มีการใช้พลังงาน น้ำ และ

วัสดุต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า รวมทั้งการดูแลจัดการในเรื่องของผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม (รวมทั้งชุมชน)

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ว่าหลายหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ มีนโยบายและแนวทางการขับเคลื่อนภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG แต่ยังคงขาดความชัดเจนในเชิงประจักษ์และต้นแบบที่ดีในเรื่องของกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการดำเนินงานและจัดการที่เป็นไปตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG สำหรับนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันที่ซึ่งจะนำมาสู่ความต่อเนื่องในการพัฒนาและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวไทยตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG นอกจากนี้ ยังขาดเครื่องมือติดตามการดำเนินงานและการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานและจัดการตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยว เช่น การเพิ่มขึ้นของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ การลดผลกระทบเชิงลบจากการท่องเที่ยว เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสารสนเทศสำคัญสำหรับเติมเต็มช่องว่างทางความรู้และสร้างความเข้าใจที่จะนำไปสู่การวางนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการขยายผลและขับเคลื่อนการดำเนินงานและจัดการตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่ซึ่งเป็นหนึ่งในเส้นทางสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต

2. การสำรวจพรมแดนความรู้เกี่ยวกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG

จากการสืบค้นวรรณกรรมที่เป็นบทความวิชาการภายใต้แก่นเรื่อง (Theme) โมเดลเศรษฐกิจ BCG กับการท่องเที่ยวที่เป็นภาษาไทยจากระบบฐานข้อมูล ThaiJo ในช่วง พ.ศ. 2562-2566 (5 ปีที่ผ่านมา) พบว่า มีบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องเพียง 1 บทความ ที่นำเสนอการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารภายใต้แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG (อาจเป็นไปได้ว่า แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยว เริ่มมีความชัดเจนในเชิงนโยบายเมื่อ พ.ศ. 2563 จึงยังมีบทความวิชาการน้อย) บทความดังกล่าวนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ว่าควรมีกลไกการขับเคลื่อนที่ประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ (1) “AGFEC” ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 5 ส่วน ได้แก่ Agriculture

(การเกษตร) Gastronomic (วัฒนธรรมอาหารการกิน) Food Safety (อาหารปลอดภัย) Experience (คุณค่าทางประสบการณ์ที่ได้สัมผัส) และ Creative Entrepreneur (ผู้ประกอบการสร้างสรรค์) และ (2) กลุ่มปัจจัยที่สนับสนุนกลไกการขับเคลื่อน ซึ่งมีองค์ประกอบรวม 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของพื้นที่ที่ผ่านการประเมินความพร้อม ความมั่นคงทางด้านอาหาร การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน และปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การศึกษาดังกล่าวยังพบว่า ควรยกระดับห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) พร้อมกันทั้งคลัสเตอร์การท่องเที่ยวทั้งในระดับเมืองและระดับชุมชนผ่านการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานร่วมกันภายใต้แนวทางการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กับประเทศพร้อมกับการสร้างความมั่นคงให้กับทรัพยากรบนฐานการผลิตที่ยั่งยืน รวมถึงการบูรณาการองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม เข้ามาสร้างคุณค่าใหม่ (Value Creation) ตลอดห่วงโซ่ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงอาหาร สร้างให้เกิดเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) และเศรษฐกิจหมุนเวียน ตามแนวทางการพัฒนาประเทศที่มีเป้าหมายความมั่งคั่งทางด้านเศรษฐกิจ มั่นคงทางด้านสังคม และยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม (Artharn & Jaroenwisarn, 2022) อย่างไรก็ตามงานศึกษาชิ้นนี้ยังเป็นการศึกษาเพื่อนำเสนอเฉพาะแนวทางการพัฒนาที่ได้มีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่แสดงถึงกิจกรรมการดำเนินงานและจัดการที่ชัดเจน รวมทั้งยังไม่มีผลการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่เกิดจากกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีการดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG

สำหรับการสืบค้นบทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศในฐานข้อมูล Scopus ภายใต้เงื่อนไข 3 คำ ได้แก่ “Tourism & Bio-Economy” “Tourism & Circular Economy” และ “Tourism & Green Economy” ระหว่างปี 1992-2022 (หรือประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา) พบว่า มีบทความวิชาการสะสมจำนวน 50 133 และ 286 บทความ ตามลำดับ จำนวนการตีพิมพ์บทความวิชาการเพิ่มขึ้นมากในช่วงตั้งแต่ปี 2017 (มีการตีพิมพ์บทความสะสมรวมกันประมาณร้อยละ 74 ของจำนวนบทความทั้งหมดในช่วงปี 1992-2022) และเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในปี 2022 (มีการตีพิมพ์รวมกันสูงถึง 120 บทความ หรือร้อยละ 26 ของจำนวนบทความทั้งหมดในช่วงปี 1992-2022)

ขณะที่การสืบค้นด้วยคำ “Tourism & Biodiversity” มีบทความตีพิมพ์สะสมสูงถึง 1,905 บทความ โดยกว่าร้อยละ 60 ตีพิมพ์ในช่วงปี 2015-2022

อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบและวิเคราะห์เบื้องต้น พบว่า บทความเกือบทั้งหมดที่ได้จากการสืบค้น ไม่มีวัตถุประสงค์หลักที่ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวโดยตรง จึงทำให้การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ Bibliometric ได้ผลลัพธ์ที่ไม่ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ และยังทำให้ผลลัพธ์ที่ได้ไม่แสดงให้เห็นถึงพรมแดนความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในประเด็นของ Bio-Economy Circular Economy และ Green Economy

ดังนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งภายในและต่างประเทศ พบว่า วรรณกรรมที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอในเชิงของนโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานโมเดลเศรษฐกิจ BCG รวมถึงงานวิชาการที่ยังคงเป็นการเสนอแนวทางการดำเนินงานและการพัฒนา ขณะที่งานศึกษาในต่างประเทศเกือบทั้งหมดไม่มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวโดยตรง ดังนั้นบทความนี้จึงเติมเต็มช่องว่างทั้งในเชิงนโยบายและวิชาการที่เป็นการศึกษาเพื่อนำเสนอถึงตัวอย่างเชิงประจักษ์ที่เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่มีการดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG รวมถึงการประเมินให้เห็นถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจส่วนเพิ่มที่เกิดจากกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนดังกล่าว

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของภาคเศรษฐกิจท่องเที่ยว (BCG's Tourism Economy) ปรับปรุงจากพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ทั่วไป เพื่อเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานสำหรับระบุถึงกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนของการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาที่มีการดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานโมเดลเศรษฐกิจ BCG ซึ่งจากภาพที่ 1 โมเดลเศรษฐกิจ BCG ของภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวประกอบด้วย 3 มิติ ดังนี้

1. มิติด้านการส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง (Value-Based) อยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจชีวภาพและวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่า/คุณค่าจากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม รวมถึงการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการออกแบบและผสมผสานทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรมมาเป็นกิจกรรม/ผลิตภัณฑ์/บริการท่องเที่ยวบนพื้นฐานการเพิ่มมูลค่า/คุณค่าในเชิงของการเพิ่มประสบการณ์และความหลากหลายต่อนักท่องเที่ยว/ผู้ให้บริการ เช่น การใช้ความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต/อาชีพมาออกแบบผลิตภัณฑ์/กิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายด้านชีวภาพ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต/อาชีพของชุมชน การสนับสนุนและใช้ Art & Craft ของท้องถิ่น ฯลฯ
2. มิติด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าบนพื้นฐานการหมุนเวียนการใช้ทรัพยากร (Circular Society) รวมถึงการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือกระตุ้นส่งเสริม และสนับสนุน ให้เกิดการใช้สินค้าและบริการท่องเที่ยวซ้ำ/หมุนเวียนทรัพยากรที่อยู่ภายใต้แนวทางการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เช่น การบริหารจัดการขยะ/ของเสีย การบริหารจัดการน้ำเสีย การขอความร่วมมือในการใช้ผ้าเช็ดตัว/ผ้าปูที่นอนซ้ำ การใช้วัสดุ/ผลิตภัณฑ์รีไซเคิล ฯลฯ
3. มิติด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนที่มีการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนเศรษฐกิจสีเขียว เช่น การลดการใช้พลังงานสิ้นเปลือง การจัดการพื้นที่สีเขียว การหลีกเลี่ยงการใช้ถุง/ขวดพลาสติก ฯลฯ อีกทั้งยังสามารถใช้รูปแบบการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ฯลฯ ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสีเขียวตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยว

วิธีดำเนินการวิจัย

การท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นกรณีศึกษามีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจท่องเที่ยว ซึ่งมีการดำเนินงานและจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจนตามกรอบแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยวตามที่นำเสนอในหัวข้อที่ผ่านมาและภาพที่ 1 และมักถูกเลือกเป็นแหล่งศึกษาดูงานของชุมชนอื่น ๆ ที่สนใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สำหรับผู้ให้ข้อมูล (Informants) ประกอบด้วย แกนนำคนสำคัญของชุมชนที่เป็นผู้ดำเนินงานและบริหารจัดการวิสาหกิจท่องเที่ยวที่เป็นกรณีศึกษา โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสนใจที่ยินดีให้รายละเอียดของข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน และต้นทุน-ผลตอบแทนจากการดำเนินงานและจัดการเพื่อให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนเมษายนและมิถุนายน พ.ศ. 2566 สำหรับวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็นสองส่วนสำคัญ ดังมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

ส่วนแรก: ประยุกต์ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึก

กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นแกนนำวิสาหกิจท่องเที่ยวที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน 4 คน พร้อมบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ร่วมกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมผ่านการให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน รวมทั้งเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์ บทความ และเอกสารงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา ประยุกต์ใช้แนวทางการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล ก่อนนำข้อมูลมาวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) ควบคู่กับการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) บนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และตามเกณฑ์มาตรฐานอุทยานแห่งชาติสีเขียว (Green National Park) ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อจำแนกและระบุกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนที่มีการดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของภาคเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ทั้งนี้ การดำเนินงานและจัดการของกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอาจคาบเกี่ยวหรือซ้อนทับกันมากกว่าหนึ่งมิติ เช่น การจัดการขยะและของเสีย อาจจัดอยู่ในทั้งมิติการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าหากมีกิจกรรมการคัดแยกขยะแล้วนำขยะรีไซเคิลกลับมาใช้ซ้ำ และมิติด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน หากเมื่อคัดแยกขยะแล้วนำไปจัดการด้วยวิธีที่เหมาะสมเพื่อลดกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด เป็นต้น

ส่วนที่สอง: เป็นการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของกิจกรรมท่องเที่ยวที่ดำเนินงานและจัดการตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ที่เป็นการประเมินรายรับและต้นทุนส่วนเพิ่ม (พิจารณาคัดเลือกกิจกรรมท่องเที่ยวเฉพาะที่สามารถประเมินต้นทุน-ผลตอบแทนออกมาเป็นตัวเงินได้เท่านั้น) โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการศึกษาต้นทุนจากฐานกิจกรรม (Activity Based Costing) ร่วมกับแนวทางการวิเคราะห์งบกำไรขาดทุน (Income Statement) และการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทนทางการเงิน (Financial Cost-Benefit Analysis) เพื่อประเมินผลกำไรและกระแสเงินสดเข้าและออกของกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่ศึกษาออกมาในรูปแบบที่เป็นตัวเงินที่เกิดขึ้นจริงในรอบปีที่พิจารณา (พ.ศ. 2565) สารสนเทศดังกล่าวสามารถแสดงถึงกิจกรรมท่องเที่ยว

ที่ต้องปรับปรุงการดำเนินงานและจัดการเพื่อให้ได้รับกำไรในอนาคต ขณะที่การประเมินรายรับจะประเมินเฉพาะรายรับที่ได้รับโดยตรงจากการให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยว ส่วนการประเมินต้นทุนเป็นการประเมินจากต้นทุนการดำเนินงานและจัดการ เช่น ค่าแรงงาน/ค่าเสียโอกาสแรงงาน ค่าวัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิต ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วนสำคัญ ส่วนแรกเป็นการนำเสนอรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่ดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งพิจารณาตามเกณฑ์มาตรฐานอุทยานแห่งชาติสีเขียวของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนที่สองเป็นการนำเสนอผลการประเมินต้นทุน-ผลตอบแทนของกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่ดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ในรูปแบบที่เป็นตัวเงิน (Monetary Term) โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วนพอสังเขป ดังนี้

1. รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG

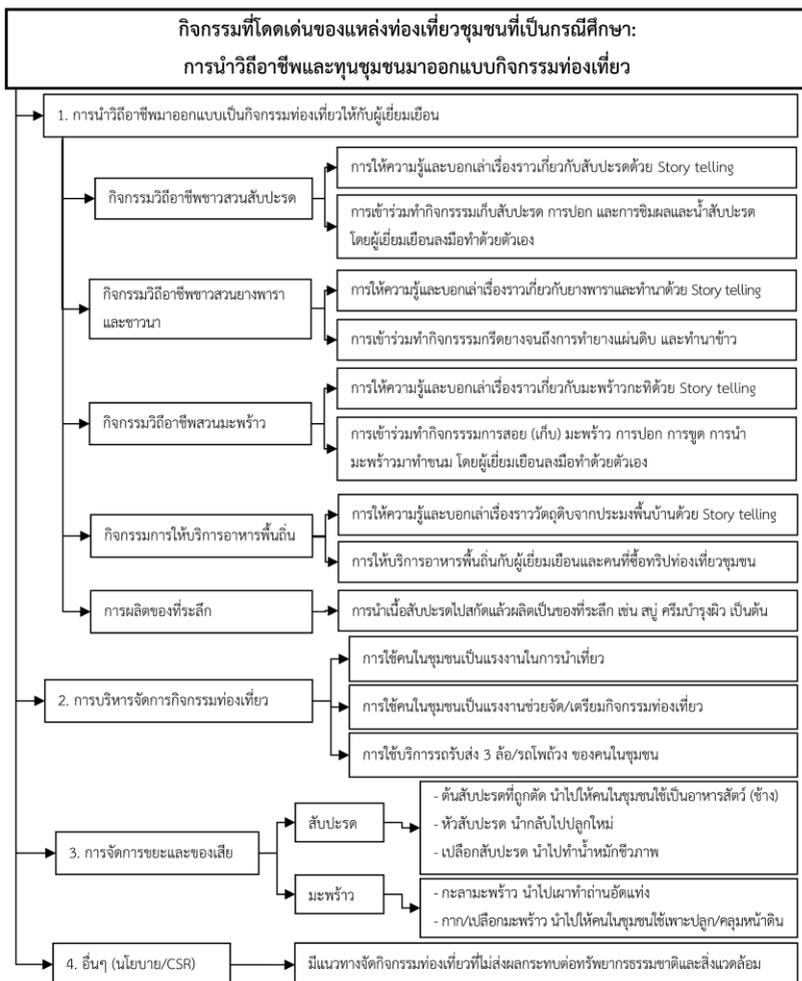
การท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาดังอยู่ ณ จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงทางภาคใต้ของประเทศไทย และค่อนข้างห่างไกลจากแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัด การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนี้เกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชน แล้วจัดตั้งเป็นวิสาหกิจท่องเที่ยวเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน โดยหวังให้การท่องเที่ยวสามารถสร้างงานและรายได้ให้กับคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเติบโตอย่างยั่งยืนภายใต้การจัดการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน การดำเนินงานและจัดการมีความโดดเด่นในการนำวิถีอาชีพและทุนชุมชนมาออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างให้กับผู้ที่มาใช้บริการ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวชุมชนแห่งนี้ยังเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และหลากหลาย ดังที่สมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัยนำเสนอว่า การท่องเที่ยว

ชุมชนแห่งนี้เป็นหนึ่งในการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในเว็บไซต์ “carbonneutral.tours” ภายใต้ “แคมเปญเที่ยวไทยไร้คาร์บอน”

จากการสัมภาษณ์แกนนำวิสาหกิจท่องเที่ยว และจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยวของวิสาหกิจท่องเที่ยว พบว่า การท่องเที่ยวชุมชนแห่งนี้มีการนำวิถีอาชีพและทุนชุมชนมาออกแบบเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่สอดคล้องกับแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ดังมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้ (ดูโครงสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนในภาพที่ 2)

กิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนสับปะรด

ชุมชนมีพื้นที่ปลูกสับปะรดเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการทำสวนสับปะรดเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชน ซึ่งถือเป็นทรัพยากร/ทุนชุมชนที่โดดเด่น วิสาหกิจท่องเที่ยวจึงมีการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เยี่ยมชมได้สัมผัสกับวิถีอาชีพชาวสวนสับปะรดตั้งแต่การปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยว ผ่านการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการเติบโตของสับปะรด การปลูกและระยะเวลาที่ใช้ปลูก วิธีการตัดสับปะรดจากต้น และวิธีการปอกสับปะรด โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เยี่ยมชมได้รับประสบการณ์ตรงในการเก็บผลสับปะรด การปอก และการชิมทั้งเนื้อและน้ำสับปะรดด้วยตนเอง

ภาพที่ 2 กิจกรรมท่องเที่ยวที่โดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา

กิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนยางพาราและชวานา

การทำสวนยางพาราเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่อยู่คู่กับชุมชนมายาวนาน วิสาหกิจท่องเที่ยวจึงนำวิถีอาชีพดังกล่าวมาออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เยี่ยมชมได้รับประสบการณ์ตรงจากการผลิตยางแผ่นดิบตั้งแต่การกรีดยางจนถึงการทำยาง

แผ่นดินด้วยตนเอง (เฉพาะในช่วงเช้า) ร่วมกับการบอกเล่าเรื่องราวของ
ยางพารา ตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของการปลูกยางพาราในภาคใต้ ช่วงเวลา
กรี๊ด วิถีกรี๊ด การเก็บน้ำยาง และการทำยางแผ่นดิบ โดยมีเจ้าของสวนยางเป็น
ทั้งผู้บอกเล่าเรื่องราวและผู้สาธิต (วิทยากร)

สำหรับกิจกรรมวิถีอาชีพพรวนา เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เยี่ยมชมเยือนไถนา
ด้วยรถไถเดินตามพร้อมทั้งดำนา และมีการบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการทำนา
ข้าว ตั้งแต่การไถนา การดำนา และการเกี่ยวข้าว นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมให้
ผู้เยี่ยมชมเยือนปลูกต้นไม้เพื่อชดเชยการปล่อยคาร์บอนจากการนั่งรถมาแต่ละฐาน
กิจกรรม ที่บางครั้งเป็นรถสามล้อพ่วงข้าง/รถสองแถวที่ตัวรถและที่นั่งทำจากไม้
(รถไผ่ถ้อง) ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนในแต่ละทริป

กิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนมะพร้าว

การทำสวนมะพร้าวเป็นอีกหนึ่งอาชีพดั้งเดิมของชุมชน สวนมะพร้าว
ส่วนใหญ่ในชุมชนมีพื้นที่ประมาณ 15 ไร่ และเป็นมะพร้าวกะทิที่ถือเป็นของ
หายากในปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นของดีของเด่นของชุมชนแห่งนี้ สำหรับกิจกรรมวิถี
อาชีพชาวสวนมะพร้าวเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เยี่ยมชมเยือนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับ
การทำสวนมะพร้าว ตั้งแต่การสอย (เก็บ) มะพร้าว การปอก การชูด การนำ
มะพร้าวมาทำขนมด้วยตัวเอง พร้อมทั้งบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีเก็บมะพร้าว
(แบบดั้งเดิม) วิธีปอก และการเฉาะลูกมะพร้าว

กิจกรรมการให้บริการอาหารพื้นถิ่น

ชุมชนแห่งนี้มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลและป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ จึงมี
อาชีพประมงพื้นบ้าน อีกทั้งชุมชนยังให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากร
ทางทะเลและชายฝั่ง และป่าชายเลนในพื้นที่ที่เปรียบเสมือนอู่ข้าวอู่น้ำของ
ชุมชน นอกจากนี้ ชุมชนยังมีท่าเรือที่เป็นเส้นทางท่องเที่ยวไปยังเกาะต่าง ๆ
ซึ่งแต่ละวันจะมีผู้เยี่ยมชมเยือนจำนวนหนึ่งที่ตกค้าง/พลัดรอบเรือโดยสาร ผู้นำ
ชุมชนจึงเปิด “ร้านอาหารครัวชุมชน” เพื่อให้บริการอาหารพื้นถิ่นกับผู้เยี่ยมชมเยือน
ร้านอาหารดังกล่าวเป็นแพไม้ลอยน้ำบริเวณริมป่าชายเลนท่ามกลางป่าโกงกาง
เพื่อรองรับและดึงดูดผู้เยี่ยมชมเยือนให้เข้ามาทานอาหารพื้นถิ่นระหว่างรอขึ้นเรือ
โดยสาร

การให้บริการอาหารพื้นถิ่นมีความเกี่ยวข้องกับวิถีอาชีพประมงพื้นบ้าน เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหารเป็นสัตว์น้ำที่ได้จากชาวประมงพื้นบ้านของชุมชน ทั้งนี้ การให้บริการอาหารพื้นถิ่นกับผู้เยี่ยมเยือนที่ซื้อทริปท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งรวมอาหารหนึ่งมื้อที่เป็นอาหารพื้นถิ่น 3-4 รายการ (แม้มีผู้เยี่ยมเยือน 2 คน) โดยวิสาหกิจท่องเที่ยวเป็นผู้เลือกรายการอาหารให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เยี่ยมเยือนที่มาใช้บริการในแต่ละทริป

กิจกรรมวิถีอาชีพทั้ง 4 กิจกรรม ถูกนำมาร้อยเรียงเป็นแพคเกจท่องเที่ยวครั้งวันที่เสนอขายต่อผู้เยี่ยมเยือน ซึ่งมีการเดินทางไปทำกิจกรรม ณ จุดต่าง ๆ ภายในชุมชน โดยใช้รถโฟล์ก/รถสามล้อพ่วงข้างที่เป็นของคนในชุมชน แต่ถ้าเป็นแพคเกจท่องเที่ยวเต็มวันจะมีกิจกรรมท่องเที่ยวอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การเดินป่าชายเลน การพายเรือแคนู เป็นต้น

2. ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของแต่ละกิจกรรมท่องเที่ยวบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG

กิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนสับปะรด

ข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับประเมินต้นทุน-ผลตอบแทนของกิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนสับปะรด ได้แก่

1. ราคาสับปะรดที่วิสาหกิจท่องเที่ยวจ่ายให้กับเจ้าของสวน 30 บาท/ลูก
 2. กิจกรรมเก็บสับปะรด สามารถเก็บได้ 1 ลูก/ผู้เยี่ยมเยือน 1 คน
 3. อัตราค่าเช่าสวนสับปะรด 15 บาท/ผู้เยี่ยมเยือน 1 คน
 4. พ.ศ. 2565 มีผู้เยี่ยมเยือนวิสาหกิจท่องเที่ยวประมาณ 3,000 คน
- จากข้อตกลงเบื้องต้น การจัดกิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนสับปะรด วิสาหกิจท่องเที่ยวจ่ายค่าสับปะรดให้กับเจ้าของสวนในราคาลูกละ 30 บาท หากเจ้าของสวนนำสับปะรดไปขายที่ตลาดทั่วไปจะขายได้ในราคาลูกละ 14 บาท แสดงว่า การนำสับปะรดมาใช้ในกิจกรรมท่องเที่ยวทำให้เจ้าของสวนมีรายรับเพิ่มขึ้นลูกละ 16 บาท และเจ้าของสวนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นขั้นต่ำประมาณ 31 บาท/ผู้เยี่ยมเยือน 1 คน (เป็นค่าสับปะรดที่เพิ่มขึ้น 1 ลูก และค่าเช่าสวนสับปะรดสำหรับผู้เยี่ยมเยือน 1 คน) ดังนั้น เจ้าของสวนสับปะรดจะมีรายได้

เพิ่มขึ้นประมาณ 93,000 บาท/ปี ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวน สับปรดจะมีภาระหมุนเวียนไปจัดกิจกรรมในสวนสับปรดภายในชุมชนเพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน

กิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนยางพาราและชาวนา

ข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับประเมินต้นทุน-ผลตอบแทนของกิจกรรม วิถีอาชีพชาวสวนยางพาราและชาวนา ได้แก่

1. อัตราค่าเช่าสวนยางพาราและนาข้าว 200 บาท/ผู้เยี่ยมชมเยือน 1 คน
2. ค่าต้นกล้าทุเรียนประมาณ 80 บาท/ต้น
3. พ.ศ. 2565 มีผู้เยี่ยมชมวิสาหกิจท่องเที่ยวประมาณ 3,000 คน

กิจกรรมปลูกต้นไม้เพื่อชดเชยการปล่อยคาร์บอนจะปลูกต้นไม้ (ต้นกล้าทุเรียน) จำนวน 1 ต้น/ผู้เยี่ยมชมเยือน 2 คน และจากข้อตกลงเบื้องต้น ทั้งสามข้อ เจ้าของสวนยางพาราจะมีต้นทุนค่าต้นกล้าทุเรียนประมาณ 40 บาท/ผู้เยี่ยมชมเยือน 1 คน ดังนั้น กิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนยางพาราและชาวนาทำให้เจ้าของสวนยางพารามีรายได้เพิ่มขึ้นขั้นต่ำประมาณ 160 บาท/ผู้เยี่ยมชมเยือน 1 คน หรือประมาณ 480,000 บาท/ปี

กิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนมะพร้าว

ผู้เยี่ยมชมเยือนแต่ละกลุ่มสามารถสอย (เก็บ) มะพร้าว ได้เพียง 1-2 ลูก ทำให้ผู้เยี่ยมชมเยือนบางรายไม่สามารถทำกิจกรรมสอยมะพร้าวได้ เนื่องจากมะพร้าวกะทิโบราณ (ผลมะพร้าว) มีจำกัด และเพื่อให้มีผลมะพร้าวเพียงพอให้ผู้เยี่ยมชมเยือนกลุ่มอื่นได้ทำกิจกรรม ทั้งนี้ ระหว่างทำกิจกรรมยังมีมะพร้าวน้ำหอมให้ผู้เยี่ยมชมเยือนเพื่อเป็นเครื่องดื่มระหว่างทำกิจกรรม สำหรับการประเมินต้นทุน-ผลตอบแทนของกิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนมะพร้าวมีข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

1. กิจกรรมการสอย (เก็บ) มะพร้าว สามารถสอยได้ 2 ลูก/กลุ่ม
2. วิสาหกิจท่องเที่ยวจ่ายค่ามะพร้าวกะทิและมะพร้าวน้ำหอม

ให้กับเจ้าของสวนในราคา 50 และ 35 บาท/ลูก ตามลำดับ

3. อัตราค่าเช่าสวนมะพร้าว 20 บาท/ผู้เยี่ยมชมเยือน 1 คน
4. การทำกิจกรรมในสวนมะพร้าวต้องมีผู้เข้าร่วมขั้นต่ำ 2 คน/กลุ่ม

5. พ.ศ. 2565 มีผู้เยี่ยมชมเรือนวิสาหกิจท่องเที่ยวประมาณ 3,000 คน จากข้อตกลงเบื้องต้นทั้ง 5 ข้อ กิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นวิถีอาชีพ ชาวสวนมะพร้าว วิสาหกิจท่องเที่ยวจ่ายค่ามะพร้าวกะทิให้เจ้าของสวนในราคา ลูกละ 50 บาท หากเจ้าของสวนนำมะพร้าวกะทิไปขายที่ตลาดทั่วไปจะขายได้ในราคาลูกละ 30 บาท ดังนั้น การนำมะพร้าวกะทิมาใช้ในกิจกรรมท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มมูลค่าของมะพร้าวกะทิและทำให้เจ้าของสวนมีรายรับเพิ่มขึ้น ลูกละ 20 บาท ซึ่งเจ้าของสวนจะได้รับค่าตอบแทนสำหรับลูกมะพร้าวที่สอย (เก็บ) ในการทำกิจกรรมประมาณ 40 บาท/กลุ่ม

ส่วนการนำมะพร้าวน้ำหอมมาเป็นเครื่องดื่มให้กับผู้เยี่ยมชมเรือนระหว่างทำกิจกรรม วิสาหกิจท่องเที่ยวจ่ายค่ามะพร้าวน้ำหอมให้เจ้าของสวนในราคา ลูกละ 35 บาท หากเจ้าของสวนนำมะพร้าวน้ำหอมไปขายที่ตลาดทั่วไปจะขายได้ในราคาลูกละ 20 บาท แสดงว่า การนำมะพร้าวน้ำหอมมาใช้ในกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มมูลค่าของมะพร้าวน้ำหอมและทำให้เจ้าของสวนมีรายรับเพิ่มขึ้นลูกละ 15 บาท ประเมินได้ว่าเจ้าของสวนมะพร้าวจะได้รับค่ามะพร้าว น้ำหอมที่นำมาเป็นเครื่องดื่มให้กับผู้เยี่ยมชมเรือนระหว่างทำกิจกรรมขั้นต่ำ ประมาณ 30 บาท/กลุ่ม

นอกจากนี้ เจ้าของสวนมะพร้าวยังได้รับค่าตอบแทนสำหรับใช้พื้นที่สวนมะพร้าวในการทำกิจกรรมประมาณ 40 บาท/กลุ่ม ดังนั้น รวมแล้วเจ้าของสวนมะพร้าวจะมีรายได้เพิ่มขึ้นขั้นต่ำประมาณ 110 บาท/กลุ่ม หรือประมาณ 165,000 บาท/ปี

กิจกรรมการให้บริการอาหารพื้นถิ่น

คนในชุมชนที่มีอาชีพประมงพื้นบ้านจะนำสัตว์ทะเลที่หาได้ไปจำหน่ายให้ร้านอาหารครัวชุมชนที่ให้บริการอาหารแก่ผู้เยี่ยมชมและคนท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนที่มีอาชีพประมงพื้นบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น สำหรับการประเมินต้นทุน-ผลตอบแทนของกิจกรรมการให้บริการอาหารพื้นถิ่นมีข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

1. วิสาหกิจท่องเที่ยวจ่ายให้ร้านอาหารครัวชุมชนเพื่อให้บริการอาหารพื้นถิ่น 350 บาท/ผู้เยี่ยมชม 1 คน

2. ร้านอาหารครัวชุมชนมีรายรับจากการให้บริการอาหารพื้นถิ่นกับลูกค้าทั่วไป ประมาณ 300 บาท/ลูกค้า 1 คน

3. กำไรจากการให้บริการของร้านอาหารครัวชุมชนคิดเป็นประมาณร้อยละ 30 ของรายรับทั้งหมด

4. พ.ศ. 2565 มีผู้เยี่ยมชมวิสาหกิจท่องเที่ยวประมาณ 3,000 คน จากข้อตกลงเบื้องต้นทั้ง 4 ข้อ การให้บริการอาหารพื้นถิ่นกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนของวิสาหกิจท่องเที่ยว ร้านอาหารครัวชุมชนมีรายรับ 350 บาท/ผู้เยี่ยมชม 1 คน ขณะที่การให้บริการอาหารกับลูกค้าทั่วไป จะมีรายรับเฉลี่ยประมาณ 300 บาท/ลูกค้า 1 คน จะเห็นได้ว่า การให้บริการอาหารพื้นถิ่นผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มมูลค่าของการให้บริการอาหารพื้นถิ่นและทำให้ร้านอาหารครัวชุมชนมีรายรับเพิ่มขึ้นประมาณ 50 บาท/ผู้เยี่ยมชม 1 คน ขณะที่กำไรปกติของร้านอาหารครัวชุมชนจะอยู่ที่ประมาณ 90 บาท/ลูกค้า 1 คน ดังนั้น ร้านอาหารครัวชุมชนจะมีรายรับจากวิสาหกิจท่องเที่ยวขั้นต่ำประมาณ 140 บาท/ผู้เยี่ยมชม 1 คน หรือประมาณ 420,000 บาท/ปี

วิถีอาชีพทั้ง 4 กิจกรรม ถูกร้อยเรียงออกแบบเป็นทริปท่องเที่ยวให้กับผู้เยี่ยมชม ซึ่งสามารถประเมินได้ว่า การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนมีส่วนช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนเพิ่มขึ้นประมาณ 1,158,000 บาท/ปี (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1

รายรับจากแต่ละกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน

กิจกรรม	รายรับที่เพิ่มขึ้นขั้นต่ำ (บาท/ปี)
1) กิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนสับปะรด	93,000
2) กิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนยางพาราและชาวนา	480,000
3) กิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนมะพร้าว	165,000
4) กิจกรรมการให้บริการอาหารพื้นถิ่น	420,000
รวมทั้ง 4 กิจกรรม	1,158,000

หมายเหตุ: ประมาณการ ณ จำนวนผู้เยี่ยมชม 3,000 คน/ปี

จากการสัมภาษณ์แกนนำวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกี่ยวกับโครงสร้างการกระจายผลตอบแทนจากกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนต่อทริป สรุปได้พอสังเขป ดังนี้ (ดูรายละเอียดในตารางที่ 2)

1. ค่าบริหารจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวโดยวิสาหกิจท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 68.21 ของราคาแพคเกจต่อทริป โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ร้อยละ 39.27 ของค่าบริหารจัดการฯ เป็นค่าแรงงานที่ให้บริการนำเที่ยว ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมและบอกเล่าเรื่องราวแต่ละกิจกรรม

- ร้อยละ 36.65 ของค่าบริหารจัดการฯ เป็นค่าตอบแทนแรงงานที่ช่วยจัด/เตรียมกิจกรรมท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละครั้งจะใช้แรงงานขั้นต่ำประมาณ 7 คน

- ร้อยละ 13.09 ของค่าบริหารจัดการฯ เป็นค่าบริการรถรับส่งผู้เยี่ยมชมไปยังสถานที่จัดกิจกรรม หากจำนวนผู้เยี่ยมชมไม่เกิน 4 คน จะใช้บริการรถสามล้อพ่วงข้าง แต่ถ้าผู้เยี่ยมชมมากกว่า 4 คน จะใช้บริการรถโฟล์ท้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นรถสองแถวที่ตัวรถและที่นั่งทำจากไม้ บริเวณที่นั่งสองฝั่งเปิดโล่งให้ลมโกรก

- ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 10.99 ของค่าบริหารจัดการฯ เป็นค่าอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ค่าขนมและเครื่องดื่มต้อนรับ

2. ผลตอบแทนต่อกิจกรรมท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 25.00 ของราคาแพคเกจต่อทริป ซึ่งเป็นผลตอบแทนที่ชาวสวนและร้านอาหารครัวชุมชนได้รับจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวบนพื้นฐานของทรัพยากรและทุนชุมชนที่มีอยู่

3. เงินกองทุนส่วนกลาง คิดเป็นร้อยละ 6.79 ของราคาแพคเกจต่อทริป เป็นค่าอุปกรณ์ส่วนกลางที่ใช้สำหรับให้บริการกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ร่มกันแดด ภาชนะ ขวดแก้วบรรจุน้ำดื่มและน้ำสับปะรด เป็นต้น

ตารางที่ 2

โครงสร้างการกระจายผลตอบแทนจากกิจกรรมท่องเที่ยวต่อทริป

รายการ	ร้อยละ
1) ค่าบริหารจัดการของวิสาหกิจท่องเที่ยว	68.21
- ค่าแรงงานของผู้นำเที่ยว (คนในชุมชน)	39.27
- ค่าตอบแทนแรงงานที่ช่วยจัด/เตรียมกิจกรรมท่องเที่ยว	36.65
- ค่าบริการรถรับ-ส่ง (รถ 3 ล้อ/โพอิ่ง)	13.09
- ค่าอุปกรณ์การทำกิจกรรม ค่าขนมและเครื่องดื่มต้อนรับ	10.99
2) ผลตอบแทนต่อกิจกรรม (4 กิจกรรม)	25.00
3) กองทุนส่วนกลางสำหรับดูแลอุปกรณ์ เช่น รม แก้ว ใต้อะ ฯลฯ	6.79
รวมทั้งหมด	100.00

สรุปและอภิปรายผล

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่มีการดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG โดยประยุกต์วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อระบุถึงกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่มีการดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG และประยุกต์ใช้การวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทนทางการเงินในการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน 4 กิจกรรม ที่นำวิถีอาชีพและทุนชุมชนมาออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างให้กับผู้มาใช้บริการ

จากรูปแบบการดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ของการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา พบว่า การท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นกรณีศึกษามีความโดดเด่นในการนำวิถีอาชีพและทุนชุมชนมาออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ที่แตกต่างให้กับผู้เยี่ยมชมที่มาใช้บริการ โดยมีกิจกรรมที่มีการดำเนินงานและจัดการเพียง 2 ด้าน คือ ด้านการนำวิถีอาชีพมาออกแบบเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจชีวภาพทั้งหมด ส่วนการจัดการขยะและของเสียที่เป็น การนำเศษวัสดุจากการเกษตรไปใช้ประโยชน์เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ หมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว

ผลการประเมินต้นทุน-ผลตอบแทนของกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่มีการดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG สรุปได้ว่าการนำวิถีอาชีพมาออกแบบเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวทั้ง 4 กิจกรรม ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนเพิ่มขึ้นประมาณ 1.16 ล้านบาท/ปี โดยกิจกรรมวิถีอาชีพชาวสวนยางพาราและชาวนา และการให้บริการอาหารพื้นถิ่นมีผลตอบแทนรวมกันประมาณร้อยละ 78 ของผลตอบแทนทั้งหมดที่เกิดจากการนำวิถีอาชีพมาออกแบบเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นกรณีศึกษามีกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนที่มีการดำเนินงานและจัดการที่เป็นการใช้การท่องเที่ยวมาเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรชีวภาพและทุนชุมชน (เศรษฐกิจชีวภาพ) ผ่านการประยุกต์ใช้การออกแบบนวัตกรรมบริการมาสร้างเรื่องราวในการให้บริการ โดยเฉพาะในเรื่องของการนำวิถีอาชีพมาออกแบบเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว นอกจากนี้ การดำเนินงานและจัดการบนพื้นฐานแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG มีส่วนช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนผ่านการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการทางด้านการท่องเที่ยว และการสร้างภาพลักษณ์และภาพจดจำที่ดีในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้กับชุมชนท่องเที่ยวเพื่อให้มีการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรและทุนชุมชน เช่น วิถีชีวิต วิถีอาชีพ วัฒนธรรม เป็นต้น รวมถึงใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นที่เป็นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางอ้อมจากการขนส่ง โดยให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่ให้ประสบการณ์ผ่านการปฏิบัติของผู้เยี่ยมชมเชื่อมร่วมกับคนในชุมชน (หรือที่เรียกกันว่า Co-Creation) พร้อมทั้งมีการบอกเล่าเรื่องราวเพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้เยี่ยมชมโดยคนในชุมชน (Story Telling)

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG ให้กับผู้ประกอบการ ชุมชนท่องเที่ยว และหน่วยงานท้องถิ่นที่ต้องรับผิดชอบดูแลแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันและสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งการเข้าใจถึงการดำเนินงานและจัดการที่ต้องมีการบูรณาการกันเพื่อให้ได้มาซึ่งกิจกรรมที่เป็นไปตามแนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG เนื่องจาก แนวคิดโมเดลเศรษฐกิจ BCG มีใช้แนวคิดที่เป็นการแยกส่วนดำเนินงานและจัดการ แต่เป็นแนวคิดที่ทับซ้อนระหว่างกันซึ่งต้องบูรณาการในการดำเนินงานและจัดการ

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “การศึกษาและถอดบทเรียนต้นแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ดำเนินงานและจัดการตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG” ภายใต้แผนงานคนไทย 4.0 ที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

เอกสารอ้างอิง

- Artharn, D., & Jaroenwisun, K. (2022). Gastronomy Tourism Development Based on BCG Economic Concept. *Valaya Alongkorn Review (Humanities and Social Science)*, 12(2), 276-291.
- National Science and Technology Development Agency. (2020). *BCG in Action: Tourism and Creative Economy Sector*. Bangkok: Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation.
- National Science and Technology Development Agency. (2022). *Action Plan for Driving Thailand's Development with the*

- BCG Economic Model 2021-2027*. Bangkok: Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. Office of the Permanent Secretary Ministry of Tourism and Sports. (2022). The BCG Economic Model and the Development of Thai Tourism. *Tourism Economic Review*, 3(1), 47-61.
- Untong, A., & Phaokrueng, A. (2021). Community Capital and Economic Returns of Koh Yao Noi Community Based Tourism, Phang Nga Province. *Journal of Economic and Management Strategy*, 8(1), 1-18.
- Untong, A., Guntawongwan, K., & Anantanasan, N. (2018). *Residents' Perception on Tourism Development Impact within Community*. Chiang Mai: Public Policy Studies Institute Foundation.